

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשסט

ערב שבת-קודש

פרשת שמיני

כ"ג בניסן ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג בניסן ה'תשס"ט – ל' בניסן ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג בניסן	הלי טוען ונטען פרק ז-ט.	הלי עדות. פרק כב.	מ"ע רמו.
ש"ק	כ"ד בניסן	פרק י-יב.	הלי ממרים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמו.
א'	כ"ה בניסן	פרק יג-טו.	פרק ב.	מ"ע רמו.
ב'	כ"ו בניסן	פרק טז. הלי נחלות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע רמו. רמח.
ג'	כ"ז בניסן	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע רמח.
ד'	כ"ח בניסן	פרק ו-ח.	פרק ה.	מ"ע רמח.
ה'	כ"ט בניסן	פרק ט-יא.	פרק ו.	מ"ע רמח.
ו'	ל' בניסן	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר.. הלי סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע קעו. מל"ת רפד. מ"ע קעה.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה	
7.36	7.11.2	1.13	12.41	9.23	6.14	5.17	4.54	4.01	ו', כ"ג בניסן
7.37	7.11.9	1.13	12.40	9.22	6.13	5.16	4.53	3.59	ש"ק, כ"ד בניסן
7.37	7.12.6	1.13	12.40	9.22	6.12	5.15	4.51	3.58	א', כ"ה בניסן
7.38	7.13.3	1.13	12.40	9.21	6.11	5.13	4.50	3.56	ב', כ"ו בניסן
7.39	7.14.0	1.13	12.40	9.20	6.10	5.12	4.49	3.55	ג', כ"ז בניסן
7.40	7.14.7	1.12	12.39	9.20	6.09	5.11	4.47	3.53	ד', כ"ח בניסן
7.40	7.15.4	1.12	12.39	9.19	6.08	5.10	4.46	3.52	ה', כ"ט בניסן
7.41	7.16.1	1.12	12.39	9.19	6.07	5.08	4.45	3.50	ו', ל' בניסן

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שמיני	6:34	7:48	6:49	7:50	6:41	7:51	6:51	7:50
תזריע-מצורע	6:39	7:54	6:54	7:56	6:46	7:56	6:56	7:55

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

להכיר שהחיות הגשמית תלויה בעבודה הרוחנית

כיצד פירש שונא-ישראל מהו חסיד? • אם אחד מאיברי הגוף יחסר את המשכת המצוות הנעשים על-ידו, כיצד יחיה האיבר לעתיד? • בכוח עבודת האתכפיא בזמן הגלות לגלות את חיותו האמיתית של הגוף - מהרוחניות • "יש להלקות את הסוס" ... עד שגם נפש הבהמית תרגיש שהעולם הזה אינו תכלית לעצמו, אלא הכנה לימות המשיח • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שחיות האיברים הוא מאלקות, שקיום כל איבר ואיבר יהיה מהחיות האלקי הנמשך על-ידי קיום המצווה השייכת לאיבר זה, כי רמ"ח איברי האדם הם כנגד רמ"ח מצוות עשה⁴.

ואחר כך מוסיף שם (בחצאי עיגול):

"ומזה תוכחת מוסר כאשר חסר יומא חדא ח"ו בקיום המצווה וכמו כן בדרך כלל כשהחסיר מצווה אחת, איך יהיה אותו האיבר חי לעתיד כו".

וכוונתו למאמר הזהר⁵ "חסר יומא חדא חסר לבושא חדא" - דכאשר "חסר יומא חדא", שהחסיר לקיים מצווה, אזי "חסר לבושא חדא", היינו, שחסר בחיות האיבר שנמשך על-ידי קיום מצווה זו.

ב. אף-על-פי שבמאמר הובאה "תוכחת מוסר" זו רק בתור מאמר המוסגר, מכל מקום, הרי זו

א. העניין שנתבאר במאמר¹, שהחידוש דמתן תורה הוא המשכת אלקות גם בגשמיות העולם - מקורו במאמרו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע², ומוסיף שם³:

"הכוונה היא שגם בעולם העשייה יהיה כלים לאלקות... שכן יהיה לעתיד שהגוף יחיה מאלקות, והיינו שהיד הנותנת צדקה עכשיו יהיה לעתיד בבחינת חסד דרועא ימינא... כן יהיה לעתיד שהיד הגשמי יהיה כלי לאלקות וזה יהיה חיותה כו', וכן כל איברי דרמ"ח פקודין רמ"ח איברין דמלכא כו', שעל-ידי קיום המצוות עכשיו יהיה לעתיד הגוף כלי לאלקות ויחיה מאלקות כו".

כלומר: לעתיד לבוא יהיה אלקות בגילוי גם בעולם הזה, שיהיה ניכר בגילוי בגוף הגשמי

(1) ד"ה ויהי ביום השמיני תשי"ג, שקדם לשיחה זו.

(2) ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' רסט ואילך).

(3) שם ע' רעג.

(4) מכות כג, סע"ב.

(5) ראה זח"א רכד, א. הובא בתו"א חיי שרה טז, רע"א. ובכ"מ.

התבוננות טובה, שאפשר להתבונן בה שעות ארוכות, ימים ושבועות.

והתבוננות זו תפעל להיות זהיר תמיד בקיום המצוות, כי: אף-על-פי שלשון המאמר הוא "חסר יומא חדא ח'ו בקיום המצווה" - אין פירוש הדברים שמספיק לעשות מצווה אחת במשך כל היום, ושאר כל כ"ג שעות היום יוכל לעשות ככל העולה על רוחו, אלא כל רגע ורגע צריך להיות ממולא מעבודת ה'.

וכמובן גם כן ממאמר הבעש"ט⁶ שמכל דבר ודבר שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד הוראה בעבודת השם, ונמצא שכל קורות חיי האדם, במשך כל היום כולו, יש לנצל לעבודת השם. ובמילא, כשאדם אינו מנצלם לעבודת ה', חסר בחיות של אותו האיבר שבו היה צריך לעבוד את השם.

ונמצא שהתבוננות זו פועלת שהאדם יהיה זהיר במשך כל היום כולו, לנצל כל ענייניו בעבודת הו'.

ג. ויש להוסיף:

על-פי הכלל⁷ "מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא", מובן, שהמשכת החיות לאיבר על-ידי קיום מצווה, היא אפילו על-ידי עניינים קלים. והיינו, שגם כשהאדם כופה את עצמו בדבר קטן בעניין השייך לאיבר מסוים, הרי הוא ממשיך על-ידי זה חיות לאיבר ההוא.

ולדוגמא - הא דאיתא בגמרא⁸ "שעה רביעית [שעה עשר בבוקר] מאכל כל אדם שעה שיטית [חצות יום] מאכל תלמידי חכמים", "שהיו מרעיבים עצמם שתי שעות" בכוונה "לאכפיא לסטרא-אחרא שבחלל השמאלי"⁹, ומכפיה קטנה זו עושים "א גאנצן געוואלד"¹⁰ [=רעש גדול], ונחשבת ל"אתכפיא שלימה", כי, "מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא".

ועוד מבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר - על-פי מאמר

הבעל שם טוב¹¹ שכל יהודי יקר אצל הקב"ה כמו בן יחיד שנולד להורים לעת זקנותם, שזוהו מובן שכל דבר שיש בו איזו טרחה קלה נחשבת כמעשה שלם. וכפי שאנו רואים בבן יחיד, שגם עשיית דבר קל, שאצל אדם אחר (כמו עבד) לא נחשב למאומה, הנה אצל בן יחיד לדבר גדול וקשה ייחשב, לפי שהוריו, מחמת גודל האהבה והיוקר לבנם יחידם, מפנקים אותו בכל מיני תענוגים וממתקים כו', וכך מרגילים אותו להרגיש, שכל דבר, גם דבר קל, לדבר גדול וקשה ייחשב.

וכך בענייננו: כיוון שכל יהודי נחשב לבן יחיד אצל הקב"ה, הרי גם אתכפיא בדבר קל נחשבת לעבודה שלימה, שעל-ידיה נמשך חיות שלם לאיבר ההוא.

ו"מכלל הן אתה שומע לאו"¹² - שכאשר מחסרים איזה עניין, אפילו דבר קל, נשאר האיבר ללא חיות, ו"איך יהיה אותו האיבר חי לעתיד".

ד. אף-על-פי שלשון המאמר הוא "כן יהיה לעתיד שהגוף יחיה מאלקות. . . איך יהיה אותו האיבר חי לעתיד" - אין הכוונה שרק לעתיד לבוא חיות האיברים תלוי במעשה המצוות, אלא גם עכשיו בזמן הזה המציאות היא כן, וההבדל בין הזמן הזה לזמן העתיד הוא רק בעניין גילוי והעלם, שלעתיד לבוא יהיה זה בגילוי, ואילו בזמן הזה הוא רק בהעלם, אבל עצם העניין שחיות הגוף הגשמי הוא מאלקות הוא גם בזמן הזה.

ואם ישאל השואל: לכאורה, איזו שייכות ישנה בזמן הזה בין גשמיות ורוחניות, שנאמר שחיות הגשמי נמשך על-ידי קיום מצווה? לכאורה חיות הגוף הגשמי בא על-ידי עניינים גשמיים, כמו אכילה ושתייה והדומה! - הנה לא זו בלבד שגם בזמן הזה יש שייכות בין גשמיות ורוחניות, אלא עוד זאת צריכים לדעת, שהפרדת גשמיות מן הרוחניות היא עניין של "שניות" ו"עבודה זרה" רחמנא ליצלן, והרי בני-ישראל מזהרים (לכל הדעות) לא רק על עבודה זרה אלא גם על שיתוף,

11 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקס"ו. וש"נ.

12 פריש"י פ' שופטים יז, כ. ועוד.

6 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט איר).

7 ב"ק סה, א. ועוד.

8 שבת י"ד, א. הובא בתניא פכ"ז (לד, ב).

9 תניא שם.

10 ראה תניא שם.

היא הממשיכה חיות באיברי הגוף, ובעניין זה צריכה להיות ההכנה לימות המשיח, שאז יתגלה עניין זה לעיני בשר.

* * *

ו. (כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן את הניגון "אני מאמין כו' בביאת המשיח", ואחר כך אמר:) כשהלשינו על אדמו"ר הזקן, שלחה המלכה

והוא דבר השווה לכל נפש.

וזהו גם הטעם ששתי הדברות הראשונות שמעו כל ישראל בשווה (אף שעמידתם בהר היתה באופן שמושה מחיצה לעצמו כו'¹³) כמאמר רז"ל¹⁴ "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום" - מצד החומרה של עבודה זרה ושיתוף (תוכן שתי דברות הראשונות), שבזה כל ישראל שווים].

האמת היא, שגם בזמן הזה אפשר לראות איך שעל-ידי עניינים רוחניים נמשך חיות גם לגשם

כיוון שכל יהודי נחשב בן יחיד אצל הקב"ה, הרי גם אתכפיא בדבר קל נחשבת עבודה שלמה, שעל-ידה נמשכת חיות מושלמת לאיבר ההוא

אחד משרי המלוכה לחקור פרשת חיי אדמו"ר הזקן. שמו של השר היה "דערזשאָוין", שהיה שיכור ושונא-ישראל גדול.

- ישנה רשימה של כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות העסקנות הציבורית של אדמו"ר הזקן, ומספר שם בארוכה אודות השר דערזשאָוין, והצרות הגדולות שעשה ליהודי רוסיה; אדמו"ר הזקן, על-ידי ועד עסקנים שייסד, עלה על כל עוולותיו ופשעיו הנסתרות ומסרוהו לממשלה והיה לו "אָ מיאוס'ן סוף" [=סוף עגום]. אבל עד אז עשה כמה צרות, וביניהם, גם מה שהיה שייך למלשינות על אדמו"ר הזקן -

דערזשאָוין כתב אז למלכה, שחסידים מאמינים במשיח, ואשר יבוא בקרוב, ומכיוון שיצטרכו אז מומן הרבה כדי לבנות את בית המקדש, אוסף אדמו"ר הזקן כסף כבר עתה למטרה זו.

- אדמו"ר הזקן היה אוסף כסף עבור המעמדות בארץ-ישראל.

רואים מכאן, שגם גוי יודע ומכיר ("דערהערט") אשר מיהו הנקרא חסיד - המאמין במשיח, ואשר יבוא במהרה, ובמילא מכין את עצמו כבר עתה לכיאתו.

עניין זה שגם גוי הרגיש זאת - אינו פלא.

הגוף - כידוע¹⁵ הסיפור אודות הרב הצדיק ר' נחום מטשערנאָביל, שהיה שמן כפשוטו מעניית אמן היא שמייה רבא.

ונמצא, שגם בזמן הזה ישנו עניין זה, שחיות הגשמי של האיברים נמשך מקיום המצוות, ורק שעכשיו הוא בהעלם ולעתיד לבוא יהיה בגילוי.

ה. ויש להוסיף בזה:

על הזמן העתיד לבוא נאמר¹⁶ "שנים אשר גו' אין גו' בהם חפץ", כי אי אפשר לפעול אז מאומה, וכל הגילויים שיהיו לעתיד לבוא תלויים הם במעשינו ועבודתנו בזמן הזה דוקא¹⁷.

ומזה מובן גם בעניין האמור, שחיות הגשמי של האיברים נמשך מקיום המצוות ועל-ידי העבודה דאתכפיא - שדבר זה אי אפשר לפעול לעתיד לבוא בזמן שלא תהיה בחירה חופשית, אלא רק בזמן הזה. ונמצא, שדווקא עבודת האתכפיא עתה בזמן הזה

(13) מכילתא ופרש"י יתרו יט, כד.

(14) מכות כד, רע"א. וש"נ.

(15) סה"מ תרס"ט ס"ע נ. תרע"ח ע' קצט (נעתק ב"היום יום" טו תמוז).

(16) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

(17) ראה תניא רפ"ז.

ושמע שמדברים בחסידות אודות נשמות ומלאכים והדומה. אחר כך נודמן לו לנסוע בדרך עם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וניצל את ההזדמנות לשאול אותו: וכי היה מישהו שם וראה מלאכים? אילו היו מראים לו לכל הפחות מלאך אחד, היה גם הוא חושב אודות מלאכים...

ענה לו הרבי נ"ע:

נוסעים אנחנו עתה בעגלת סוסים, ובעל-העגלה מנהיג ומזוז את הסוסים לנסוע בזריזות כדי שנגיע למחוז חפצנו במהירות הכי גדולה.

ומצינו על דרך זה סיפור מאדמו"ר מהר"ש¹⁸, שבנסיעתו חזרה מחוץ לארץ לליובאוויטש, נסע דרך כפר מסוים, ויצאו לקראתו כל דיירי הכפר בלחם עם מלח - ("חלעב אי סאָל") - ותיכף כשהגיעה העגלה, נפלו כל האנשים על ברכיהם ועמדו לפניו עם הלחם ומלח. ביחד עם אדמו"ר מהר"ש נסע גם אחיינו (בן-אחותו) ר' ישעיה ברלין¹⁹, והוא היה בהתפעלות גדולה מהפחד שנפל על הגויים תושבי הכפר. כשבאו לליובאוויטש, סיפר ר' ישעיה ברלין לאדמו"ר מהר"ש בהתפעלות גדולה כיצד נפלו הגויים על ברכיהם

גם גוי יודע ומכיר אשר מיהו הנקרא חסיד - המאמין במשיח, ואשר יבוא במהרה, ובמילא מכין את עצמו כבר עתה לביאתו

ונמצא, שבנסיעה זו ישנם שלש מחשבות: המחשבה שלנו (של הנוסעים) - להגיע למחוז חפצנו בהקדם; מחשבתו של בעל העגלה - להרוויח איזה רובל להוצאות השבת; ומחשבתם של הסוסים - שחושבים שנסיעתם במהירות היא כדי שיוכלו לתפוס במהירות את ה"תבן"...

- דרכם של בעלי-העגלה, לקחת קצת "תבן" ולקושרו לפני פי הסוסים באופן שאינם יכולים להגיע אליו, כדי שהסוסים ירצו במהירות, בחושבם שעל-ידי זה יוכלו לתפוס את ה"תבן" המונח לפניהם.

ובכן: וכי משום שהסוסים חושבים אודות ה"תבן", אין הכוונה האמיתית בנסיעה זו בכדי שאנחנו (הנוסעים) נגיע במהירות למחוז חפצנו?!...

וסיים אדמו"ר נ"ע: וכי משום שהסוסים חושבים אודות ה"תבן", אין המלאך מלאך ("צי ווייל די פערד טראַכטן האָבער איז דער מלאך קיין מלאך ניט")?!...

וכן הוא בעניין הנ"ל: הגם שבהרגשתנו העולם הזה הוא שלימות לעצמו, ואפשר לחשוב שכל הכוונה היא בשביל החיים בעולם הזה בלבד, הנה האמת היא שהעולם הזה אינו אלא הכנה לימות המשיח, ולפיכך

בפחד גדול. ענה לו אדמו"ר מהר"ש: פעטאַך! [=קל-דעת!] על מי נאמר²⁰ "פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ"?!...

סיפור זה קרה לפני מאה וחמישים שנה, ומכל-שכן היום, שכבר קרובים הרבה יותר לביאת המשיח. - זה שעדיין לא בא, הרי זה מצד סיבות שאינן ידועות לנו, ואין זה צריך להיות נוגע לנו, אבל כיוון שעל כל פנים אנו קרובים יותר לביאת המשיח - הרי גם עמי-הארץ מרגישים את האמת, ואם כן, כודאי שאנו צריכים להכין את עצמנו לביאתו.

אף-על-פי שאין אנו מרגישים שכל ימות עולם הזה אינם אלא הכנה לימות המשיח, ובהרגשתנו עולם הזה בעצמו מהווה גם כן שלימות - מכל מקום, האמת היא כנ"ל, והעדר ההרגש שלנו אינו פוגע כלל באמיתות העניין. פעם²¹ ביקר אחד מהמשכילים בליובאוויטש,

(18) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ד ע' 23. וש"נ.
(19) חתנה של הרבנית ראדע פריידא - אחותו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש (ראה אודותו - ע"פ הנסמן באגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ה ע' רעא).

(20) ס"פ עקב.

(21) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ס"ע 107 ואילך.

וש"נ.

סוסים, צריכים לעת-עתה לעבוד את השם בדרך אתכפיא, כי אי אפשר לחכות עד שהנפש הבהמית בעצמו ירגיש את האמת, כי בינתיים נשאר השאלה - "איך יהיה אותו האיבר חי!"

ובמילא צריכים להתחיל את העבודה בדרך אתכפיא על כל פנים, ועל-ידי זה מכינים את עצמנו לעלות על ה"באָס" שנוסע לקראת משיח צדקנו, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²³, שמאז שיצאו בני-ישראל ממצרים התחילו כבר לנסוע לקראת משיח, אלא שנתעכבו בדרך כו'²⁴.

(מהתוועדות ש"פ שמוני תשי"ג,

'תורת מנחם' כרך ח עמ' 132-138. בלתי מוגה)

כל עבודתנו עתה היא להכין את עצמנו למשיח.

ח. אמיתית ושלמות העבודה היא לפעול גם על הנפש הבהמית גופא, שהיא בעצמה תרגיש שעולם הזה וגשמיות אינם אלא בשביל קיום המצוות, שזוהי ההכנה לימות המשיח.

וכידוע הסיפור²² שכאשר אדמו"ר הזקן נסע פעם ממעזריטש, הלך ה"מלאך" (בן הרב המגיד) ללוותו, ואמר המלאך לבעל העגלה: "שמייס די פערד ביז זיי זאָלן ווערן אויס פערד" (הכה את הסוסים עד שיהדלו להיות סוסים). ואמר אדמו"ר הזקן, שמזה למד דרך חדשה בעבודת השם, ונשאר במעזריטש למשך זמן ללמוד את הדרך הזו.

אלא, שעד שפועלים שהסוסים יחדלו להיות

(23) ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 159 ואילך). וראה גם לקו"ש ח"א ע' 125.
(24) חסר איזה תיבות (המו"ל).

(22) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ חי"ד ס"ע תמ. וש"נ. "רשימות" חוברת קפ ס"ע 14 ואילך. תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 180. ח"ד ע' 142.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

להתעקש אצל הקב"ה ולהביא את הגאולה

עשו כל אשר ביכולתכם!

...מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני־ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחר שכל מה שנעשה עד עתה לא הועיל, והראיה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר - בגלות פנימי בענייני עבודת ה'.

הדבר היחיד שיכולני לעשות - למסור העניין אליכם: **עשו כל אשר ביכולתכם** - עניינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון - **להביא את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!** ויהי־רצון שסוף־כל־סוף יימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובוודאי יפעלו אצל הקב"ה - כמו שכתוב "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" - להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל כ"ח בניסן ה'תנש"א. ספר־השיחות תנש"א, כרך ב, עמ' 474)

הקב"ה חפץ בתשובה נעלית יותר

עוד בזמן הגמרא נאמר שכבר "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה". והרי ישנו הכלל שאנחה של יהודי היא כבר בגדר תשובה. ואם בנוגע למצוות נאמר בגמרא שכל יהודי הוא "מלא מצוות כרימון" - כל שכן וקל וחומר בנוגע לאנחה, שדבר ודאי הוא שאין בנמצא יהודי אפילו קל שבקלים, שלא התאנח פעם או פעמיים באמת. והרי דין הוא בתשובה שכאשר "עושי תשובה" - "מיד הן נגאלין", ומכיוון שאנחה היתה, הרי כבר היה צריך להתקיים ה"נגאלין מיד" - כיצד אפוא ייתכן שעדיין יש אריכות הגלות? אדמו"ר הזקן כותב באגרת התשובה שכאשר יהודים מברכים בכרכת הגאולה (ג' פעמים ביום) הרי "נגאלין מיד", ואין זה אלא שמחמת עניינים שלאחר מכן מתעכב הדבר.

אך נשאלת השאלה: כאשר מברכים את הברכה - צריכה הגאולה לבוא מיד? אין "לאחר מכן" ("דערנאך")! איך ייתכן שנמצאים במצב של "בעלונו אדונים זולתך". . ועומדים במצב של אריכות הגלות? ההסבר היחיד לזה: חפצים שיהודים יעשו תשובה נעלית יותר ("א העכערע תשובה") ועל־ידי זה יזכו לעילוי גדול יותר מכפי שהיה להם קודם. - בגלות הראשונה הם אמרו "ולוואי שנצא בעצמנו", הם ויתרו על ה"רכוש הגדול", העיקר לצאת מן הגלות.

ועל דרך זה הטענה היא גם לגבי הגלות האחרונה: דרוש ויתור על תשובה בדרגה נעלית יותר - העיקר הוא לצאת מן הגלות מיד!

אך הקב"ה אמר אז [בגלות מצרים]: לא! היציאה צריכה להיות דווקא עם "רכוש" ו"רכוש גדול". אך עתה מודים הכול שישנו כבר ה"רכוש גדול" אצל הקב"ה, ה"רכוש גדול" אצל בני־ישראל - ודאי אפוא שצריך להיות ה"נגאלין מיד"!

(משיחת שבת פרשת בלק תשמ"א, הנחה בלתי מוגה)

הרמ"ק - רבי משה קורדובירו

מדוע בתורת החסידות מקובלת סמכותה של קבלת הרמ"ק, שלא כשיטת מקובלים מהאחרונים? • "קבלת הבעל-שם-טוב מקורה באחיה השילוני, ולכן ידוע על מה ניתן לסמוך" • צדיקי תורת הנסתר שפנימיותם חדרה את חיצוניותם לא הושפעו מחטא עץ הדעת כלל • ביאור ההספד הנדיר שנשא עליו האריז"ל • רשימה ראשונה

בעניינים שונים. המתווך בהתכתבות היה הגאון החסיד רבי מנחם-זאב הלוי גרינגלאס שליט"א ממונטריאל.

באחת האיגרות, מיום ט"ז סיון תשט"ו (אגרות קודש כרך יא, עמ' קסז), מתייחס הרבי, בתגובה להערת הרב מרגליות, לאופן שבו התייחסו לספרי קבלה שונים:

כן מה שכותב אשר ישנם מקובלים כשמוגיעים לאיזה ד[י]בור מהחברים שבפע"ח [=פרי עץ חיים] מדלגים, הנה פשיטא שלא כן קבלתנו [=מאדמור"י חב"ד], והרי מובא עניינים מהחברים וכו' בדא"ח [=דברי אלוקים חיים], ומהם מובא בלקוטי תורה וכו'. נוסף על המובא בדא"ח בכמה מקומות - קבלת הרמ"ק וקבלת הר"י [הרב ישראל] סרוג וכו', דלא ככמה מהמקובלים הספרדים.

ויש לבאר הענין אשר אחרונים לא רצו להכנס במקום הספק, מה שאין כן הבעש"ט והרב המגיד ורבנו הזקן ומלאי מקומם שהיתה להם בזה קבלה איש מפי איש - והבעש"ט מאחי[ה] השילוני

"בדורו של הרמ"ק היה הוא במעמד ומצב ד'חד בדרא'... התבטא הרבי ביום שמחת-תורה תשמ"ב (התוועדות תשמ"ב כרך א, עמ' 261). וביו"ד שבט תשכ"ג (תורת מנחם עמ' 141), מציין הרבי בהקשר זה: 'חד בדרא' . . הם נשמות דאצילות', כפי שנתבאר בסעיף הי"ג של המשך ההילולא.

קבלת הרמ"ק התקבלה בשושלת החסידות

ביום ה' טו"ב ניסן תש"מ, הגיע הגאון רבי אפרים-אליעזר הכהן יאלעס לחלות את פני הרבי ('בצל החכמה' עמ' 84). בתחילת השיחה "דובר אודות קבלת הרמ"ק, וכ"ק אדמו"ר אמר שזה התקבל אצל הבעש"ט והמגיד ממזריטש".
דברים אלה התבהרו בהתכתבות מרתקת, באמצעות צד שלישי, שקיים הרבי עם המקובל הירושלמי הרב אשר ישעיה זעליג מרגליות זצ"ל,

איזכור נוסף מהתוועדות יו"ד שבט תשכ"ג (תורת מנחם כרך לה, עמ' 141): "מספרי הרמ"ק שהובאו בתורת החסידות בכמה מקומות, העיקר הוא ספר הפרדס". ועוד מהתוועדות י"ט כסלו תשח"י ('תורת מנחם' כרך כא עמ' 235):

מבואר בקבלה ובחסידות שהחילוק בין קבלת הרמ"ק לקבלת האריז"ל הוא, שקבלת הרמ"ק היא בספירות דתהו (בענייני תהו שבתיקון גופא), ואילו קבלת האריז"ל היא בתיקון".

וממשיך שם (עמ' 257):

ועל-דרך-זה יש לומר בנוגע לדרישת רבינו הזקן בתורת חסידות חב"ד - שזהו עניין ד"לא תהו בראה (אלא) לשבת יצרה":

תהו - ענינו מקיפם, כאמונה שעניינה מקיף. "לשבת יצרה" - ענינו הוא שיימשך במוחין על-די הלימוד באופן של הבנה והשגה, ומוחין עניינים פנימיים.

והרחיב עוד בכל זה.

כה התבטא הרבי בש"פ מטות תשמ"א (עמ' 220):

הרמ"ק - רבי משה קורדובירו, מחברם של כמה ספרים כפרדס, ספר אילימה, אור יקר לזהר ועוד. ספריו אלה מובאים בתורת החסידות (החל מאדמו"ר הזקן, עד נשיא דורנו).

היתה לו שייכות להאריז"ל וכדאיתא בחסידות ששניהם מכוונים לעניין אחד, אלא שהרמ"ק מדבר בתהו והאריז"ל בתיקון; וזאת אומרת שניהם עוסקים בתיקון, שניהם הרי הם חלק בתורה - אלא שהרמ"ק בתהו ושבתיקון והאריז"ל בתיקון שבתיקון.

כשהאריז"ל ספד לרמ"ק כשנפטר בכ"ג תמוז הרי הוא היה שרוי באותו ענין (ודרגא) של הרמ"ק - כמובן ממאמר חז"ל במקום שמושבתי של אדם שם הוא נמצא (ובשעת הדיבור קיימת גם המחשבה ומעלת המחשבה).

עוד התבטא הרבי באותה הזדמנות (שם עמ' 222-223): למרות מעלתן של ישראל ושייכותם של ישראל לאותם עניינים, הרי על-ידי הספדו של האריז"ל נתגלו מעלות אלו באופן גלוי יותר. (על ההספד ראה להלן).

(שהיה[ה] ממקבליו - אליה[ן] הנביא) ידעו באיזה עניינים יש לסמוך. וכידוע גם כן שמפני זה סמכו על מה שכתוב בעמק המלך...

קבלת הרמ"ק נכללת בקבלת האריז"ל

"ולא חס - ושלוש כדברי האחרונים הנ"ל" - מדברי הרבי בהזדמנות נוספת (יו"ד שבט תשכ"ג - תורת מנחם עמ' 141).

הכוונה היא לדברים שנאמרו קודם לכן:

בנוגע למקובלים, הרי ידוע שהמסקנה היא כפי קבלת האריז"ל, ולדא כהמקובלים שלפני זה. ואף-על-פי ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים", ועל אחת כמה וכמה בחכמת הקבלה, שנקראת "חכמת האמת" - הרי בחכמת הקבלה גופא ישנו הענין ד"אמת לאמתיו", שזוהי קבלת האריז"ל.

והנה, בנוגע לקבלת הרמ"ק שהיה לפני האריז"ל, מצינו בספרי מקובלים האחרונים שממעטים במעלתו שלא היה בערך לגבי מה שאחזו ממנו בימיו, קודם גילוי קבלת האריז"ל; אבל רבינו הזקן מביא את דברי הפרדס - שזוהי קבלת הרמ"ק - בכמה וכמה מקומות. וכידוע גם המבואר במקום אחר שקבלת הרמ"ק נכללת בקבלת האריז"ל על-דרך ש"יש בכלל מאתיים מנה", ולא חס'ושלום כדברי האחרונים הנ"ל.

עניין זה גופא הוכיח הרבי ("ועניין זה מוכרח") מעדותו של האריז"ל ("על-פי הידוע מדבריו") אודות הלווייתו של הרמ"ק וכו'.

בין דורו של הרמ"ק לאריז"ל

בשיחת ש"פ תולדות תשר"מ (התוועדות תשר"מ כרך א, עמ' 510) אמר הרבי:

בדורו של הרמ"ק - הנה אף שבתורתו מבוארים העניינים דפנימיות העניינים באופן של הבנה והשגה יותר מאשר בתורתו של האריז"ל (כפי שרואים בספריו), עדיין היה הלימוד דפנימיות התורה בהסתר כו', ורק בדורו של האריז"ל (בדור שלאחרי הרמ"ק) - רק אז "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה".

עבודת האדם ב'נקודות' ו'פרצופים'

והאריז"ל מדבר בספירות ובפרצופים - ישנו
בעבודת האדם בכל יום:

בתחילת היום העבודה היא באופן של נקודות,
ובהמשך היום מתבטאת העבודה בהפיכת הנקודות
- לספירות ופרצופים שלמים!
התבטאות נוספת משיחת יו"ד שבט תשכ"ג
(תורת מנחם שם עמ' 141): "ישנם עוד ספרי הרמ"ק
שלא נזכרו בחסידות, ואין אנו יודעים מדוע - אם
משום שלא היו מצויים במדינות ההן, או משום
שנכללו הדברים בספרים שהובאו בחסידות".

ההספד המפורסם

כשנסתלק הרמ"ק הספיד אותו האריז"ל.
תוכן ההספד מובא בכמה ספרים (של ר' יהונתן
אייבשיץ, החיד"א וכן אצל השל"ה הקדוש).
בהקשר זה השמיע הרבי שיחה מיוחדת בשבת
פרשת מטות בשנת תשמ"א. באותה שנה חל
כ"ג תמוז, יום פטירתו של הרמ"ק, בשבת. הרבי
התייחס להספד הזה וביאר אותו, כאשר מן הביאור
עולה עומק חדש, לו כיוון האריז"ל בהספירו את
הרמ"ק.

השיחה הוגהה בשנת תשמ"ג (לקוטי שיחות
כרך כד עמ' 132 ואילך), והנה נקודות אחדות
ממנה.

בשיחה חולק הרבי במידה מסוימת על כמה
מגדולי־ישראל שהעתיקו את תוכן ההספד וביקשו
להשלים לו ביאור. הרבי סבור כי הכוונה איננה
לגמרי כזו - "שכוונתו [של האריז"ל] רק בכללות,
ולא שזוהו אותו העניין ממש" (שם הערה 5). מתוכן
הביאור עולה וניצבת דמותו של הרמ"ק באור
יקרות נעלה במיוחד.

ראוי לפתוח תחילה בקביעה הברורה והחד-
משמעית של הרבי (שיחות קודש תשמ"א כרך ד,
עמ' 221):

ענין ההספד של האריז"ל הפך להיות חלק
מתורה שבעל־פה, ו"תורה" היא מלשון הוראה,
ומכך מובן שכל יהודי גם מי שאיננו בדרגתם של
האריז"ל והרמ"ק יכול וצריך להפיק מכך הוראה
בעבודתו לקונו.

"להעיר מהגהות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)
נ"ע לסידור: "ואין הפרש בינו (הרמ"ק) לקבלת
האריז"ל אלא כו' בכלל מאתיים מנה כו", כך
מביא הרבי בלקוטי שיחות (כרך כד, עמ' 133 הע'
22).

בהקשר זה מעניין לציין את שיחת ש"פ
שמיני תשמ"א (שיחות קודש תשמ"א כרך ב,
עמ' 771-770), שבה התייחס הרבי לאישיותו של
רבי אברהם אזולאי, בעל 'חסד לאברהם', שהיה
תלמידו של הרמ"ק, ולאחר־מכן גם של האריז"ל.
הרבי התבטא: "והדבר לא היווה סתירה", והכוונה
היא, כי למרות העובדה שהמשיך ללמוד בד בבד
אצל שניהם ונמנה הן על תלמידי הרמ"ק והן על
תלמידי האריז"ל, לא היווה הדבר סתירה. וממשיך
הרבי:

זאת, כפי שמצינו בחסידות חב"ד שמובאים
הן דברי הרמ"ק (בספר הפרדס, וכן בספר אלימה,
אף־על־פי שישנם שם כמה־זכמה דיונים) (שקלא
וטריא) והן דברי האריז"ל, ומייסדים [=מבססים]
כמה וכמה עניינים על דברי שניהם.

ואין זה מן התימה שהרי "אלו ואלו דברי אלוקים
חיים" - ואין בכך כל סתירה:

הרמ"ק מדבר בדרגא של תהו שבתיקון
והאריז"ל על תיקון שבתיקון [ברם, שלא כדעת
הטועים שהרמ"ק מדבר על תוהו (כשהוא לעצמו),
שהרי הדבר לא יתכן ("תמיהה הכי גדולה") - כיצד
יעסוק הרמ"ק בעולם הנשבר ח"ו, והלא התורה היא
נצחית!?!].

ופירוש הדברים: בכל דרגא גופא ישנם כמה
וכמה דרגות, ועל דרך זה בעולם התיקון גופא ישנם
כמה וכמה דרגות, כולל גם הדרגא של תוהו שבתיקון
(הרמ"ק) וזו של תיקון שבתיקון (האריז"ל).

שתי דרגות אלו - המשיך הרבי - מצינו גם
בעבודת האדם:

תוהו - פירוש עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה.
תיקון - עבודה שבמדידה והגבלה.

וגם הנאמר לפעמים שהרמ"ק מדבר בנקודות,

חטא עץ הדעת לא נגע בפנימיות הנשמה!

וכאן מסיק הרבי מסקנה נפלאה:
"בעטיו של נחש" - שאין לאיש חטא וחסרון
אחר מלבד אי הסרת "זוהמת הנחש". מכל וכל"
שייכת לדרגא בנפש אשר "זוהמא" יכולה להגיע
שם, כלומר בחיצוניות האדם וכוחות הגלויים שלו,
אשר שלימות ועילוי שכאלו גם בדרגות החיצוניות
מדודה רק אצל יחידי סגולה וזה אינו שייך לכל אחד
ואחד.

מה-שאין-כן ענין "חטא משפט מות.. שיחסר
טעם משפט מות" שמצד סתים דנשמתא (מקום
שם "עטיו של נחש" אינו יכול להגיע) ופשיטא
בעצם נשמתו - זהו בנמצא **אצל כל יהודי**, שכן
פנימיותו של כל יהודי, יהיה מי שיהיה ובאיזה מצב
שרק יהיה, נעלה מכל זוהמא של חטא. עד אשר דבר
זה מתבטא בגלוי כמש להלכה בפועל בענין "רוצה
אני" לרצונו.

בעומק יותר ממשיך הרבי:

"עטיו של נחש" פירושו שהחטא פעל חסרון
מוסויים אצל הצדיק, דבר שגרם למיתה. אלא
שהחיסרון נגרם לא ע"י הצדיק עצמו חסיושלום,
אלא הנחש שהביא "זוהמא" בעולם.

אלא שזוהמת נחש זו נגעה רק בחיצוניותו של
היהודי, אך לא ח"ו בפנימיותו. ולכן כאשר פנימיות
נשמת היהודי מאירה בגלוי עד אשר זה חודר גם
בחיצוניות שלו אזי לא שייך אצלו ענין "עטיו של
נחש".

וזו כוונתו האמיתית של האריז"ל: "ותלית אותו
על עץ", עובדת היות **אצלו** ענין המיתה, הוא רק מצד
"נורא עלילה על בני אדם" שהשם יתברך פעל (על-
ידי עץ הדעת) את ענין המיתה בעולם.

על-פי זה יש-לומר שיש חילוק גם בתוכן ענין
המיתה: כאשר סיבתו "עטיו של נחש" מובן שהוא
ענין לגרועות; מה-שאין-כן כאשר המיתה היא
רק מצד רצונו של הקדוש-ברוך-הוא שתהיה מיתה
בעולם - מובן שאצל הצדיק נרגש שכל ענין המיתה
הוא רק (כמו שהוא מצד הקב"ה, היינו) העילוי הבא
על-ידי-זה, עליה למעלה מעלה ממדרגתו עצמו,
על דרך עליית הצדיקים שבבחינת שור הבר על-ידי

להלן ההספד כפי שהובא בספר יערות דבש לר'
יהונתן אייבשיץ:

"וכי יהיה באיש חטא משפט מות, פירוש
שיחסר (חטא מלשון חסרון) טעם משפט מות כי
לא פעל רע ולמה ימות, ותלית אותו על עץ מחמת
עץ הדעת שגור [הרבי מציין: אולי צריך להיות:
שגנור] מיתה, בשביל כך מת".

ומבאר זאת הרבי (לקוטי שיחות שם):

משטחיות הלשון [וכפי שכותב החיד"א בספרו
'דברים אחדים' דרוש כ' שם מוסיף על לשון
היערות דבש: "כלומר בעטיו של נחש", ותלית
אותו על עץ רצה לומר בעטיו של נחש] משמע,
שתוכן דרשת האריז"ל הינה בדומה למאמר חז"ל
(שבת נה, ב. בבא בתרא יז, א) 'ד' מתו בעטיו של
נחש", כשם שאותו ד' לא חטאו ומיתתם היתה
בסיבת ה"נחש" בלבד, משום חטא עץ הדעת
(בעצתו של נחש, ב"ב שם) "נגזרה גזירת מיתה על
כל תולדותיו של אדם-הראשון" - על דרך זה היה
אצל הרמ"ק, שהסיבה לפטירתו ("והומת") היתה
אך ורק בשל "עץ (הדעת)".

נקודת ההבדל בין הגדרת "עטיו של נחש"
ל"תלית אותו על עץ":

"עטיו (עצתו) של נחש" - עוסק ברע, עצה
למעשה חטא; אולם "ותלית אותו על עץ, מוסב
על העץ עצמו שבו לא היה ענין של חסרון, ואדרבה
בפשוטו של מקרא - כפירוש רש"י - היה זה עץ
התאנה, מהמינים בהם **נשתבחה** ארץ-ישראל,
ולכשעצמו "עץ הדעת" פועל הוא את ענין הדעת
(אילולי אכילתו שלא בזמנו).

כלומר:

"עטיו של נחש" שבגמרא (נגלה דתורה) מוסב
על ענין המיתה **בפועל ובגלוי** ("בנגלה").

"ותלית אותו על עץ" - שגילה האריז"ל ובשייכות
לרמ"ק שענינם הוא גילוי תורת הסוד **פנימיות**
התורה - מוסבת על פנימיות הענין, על ניסיון עץ
הדעת שהשם יתברך הציב לאדם מצד רצונו יתברך
וכוונתו בבריאה.

למרות ש"מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו" לומר
שיש לו שייכות למדרגות גבוהות הנ"ל של הרמ"ק
והאריז"ל - הרי בכל זאת "אפס קצהו ושמן מנהו"
שייך לכל אחד ואחד.

הארז"ל עצמו בהספדו על הסתלקות ר' משה קורדובירו (הרמ"ק), בעל "פרדס רמונים".
הרבי חזר על ההספד, והוסיף:
וכאמור, בהספד הנ"ל **שאמר הארז"ל על הרמ"ק** - אמר הספד גם בנוגע **לעצמו**.
ויש להוסיף ולהעיר גם מהקשר והשייכות שבין הרמ"ק והארז"ל בגילוי פנימיות התורה:
ספרו העיקרי של הרמ"ק הוא "פרדס רימונים" (אף שיש לו גם ספרים נוספים בקבלה), ובהמשך לזה בא ספר "עץ חיים" להארז"ל ותלמידיו, שבו נתבארו אותם העניינים שמדובר אודותם בספר הפרדס - אולם כפי שהם על-פי קבלת הארז"ל - אשר העניינים שנתבארו בעץ חיים, פרי עץ חיים ושאר כתבי הארז"ל, הם הפנימיות דהעניינים שנתבארו בפרדס, פנימיות שבפנימיות התורה גופא.

צדיקים שבבחינת לויתן.
וזהו הקשר של הנושא לרמ"ק ולארז"ל שענינם הוא גילוי פנימיות התורה - שכן הגילוי ד"סתים דאורייתא" קשור בגילוי "סתים דנשמתא" הנעלה מ"עטיו של נחש", וכידוע שפנימיות התורה הוא "עץ חיים" (אילנא דחיי), הנעלה מ"אילנא דטוב ורע" (עץ הדעת).

הוא פסק על עצמו

באור ליום ג' פרשת דברים ה' מנחם-אב תנש"א, יום הסתלקותו של הארז"ל, נשא הרבי דברים אחרי תפילת ערבית (התוועדויות תנש"א כרך ד, עמ' 81) לייחודו של יום:
אודות הסתלקותו של הארז"ל - ביום זה - נתקבל כבר אצל כמה וכמה להמליץ את דברי

פרשת שמיני

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים (ט,כב)

בגמרא (מגילה יח) למדו מכאן שיש לשבץ את ברכת כוהנים בחזרת הש"ץ אחרי 'עבודה' ו'הודאה' ('רצה' ו'מורים'). שכן מהפסוק משמע שאהרן הקריב את קרבנותיו ורק אחר־כך בירך את העם, ולכן יש להקדים 'רצה' לברכת כוהנים; ומאחר ש'עבודה' והודאה חזא מילתא היא ("אף הודאה עבודה של מקום הוא", כדברי רש"י), קבעו ברכת כוהנים אחר 'מורים'.
אומר על כך כ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק':
שלושת הקרבנות שבכתוב (חטאת, עולה ושלמים) נרמזים בתפילת שמונה־עשרה. "חטאת" - ברכת 'השיבנו' וברכת 'סלח לנו'. "עולה" - תפילת 'רצה' ('עבודה'). "שלמים" - ברכת 'מורים' (כי התודה היא קרבן שלמים). "וישא אהרן גו' ויברכם" - ברכת כוהנים שבחזרת הש"ץ.

(אור התורה ויקרא, עמ' כו)

ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד (ט,כג)

כיוון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות . . ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער . . מיד נכנס משה עמו וביקשו רחמים, וירדה שכינה לישראל (רש"י)

"קרבו כל הקרבנות . . ולא ירדה שכינה" - לפעמים אדם עובד את עבודתו בתורה ותפילה כפי יכולתו, אך אינו רואה פרי טוב בעמלו; הוא אינו רואה שום שינוי מאתמול להיום.
"היה מצטער" - אם הוא מצטער באמת על כך ומתפלל לקב"ה שיעזור לו, אזי "נכנס משה עמו" - התורה בעצמה כביכול מצטרפת לתפילתו ומבקשת רחמים עבורו (משה - רומז לתורה),
"וירדה שכינה לישראל" - הקב"ה שומע ומקבל את תפילתו וממלא את בקשתו.

(משיחת ש"פ שמיני תש"מ)

ויצאו ויברכו את העם (ט,כג)

אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל־ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם (רש"י)

תפקידו של משה היה להמשיך ולהשפיע אלוקות לבני־ישראל ('המשכת האור'), שכן "משה קיבל תורה מסניני" ונתן אותה לישראל. תפקידו של אהרן היה להעלות ולתקן את בני־ישראל ('הכשרת הכלי'), וזו

הייתה עבודתו - "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".
 העובדה שדווקא אהרון גרם להשראת השכינה מלמדת, שאם ברצונו של אדם לזכות שתשרה השכינה
 בו ובמעשה ידיו - עליו להיות מתלמידיו של אהרון, לאהוב את הבריות ולקרבן לתורה.

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 298)

זאת החיה אשר תאכלו (יא,ב)

היה משה אוהב בחיה ומראה אותה לישראל... אף בשרצי המים... וכן בעוף... וכן בשרצים
 (רש"י)

נס מיוחד במינו היה כאן, שלא מצאנו כמותו אלא בתיבת נח: בהמות, חיות, עופות, דגים ושרצים -
 כולם נקבצו (א) למקום אחד, (ב) למדבר, שאינו מקום יישוב.
 ובכל זאת רש"י אינו מדגיש את ההפלאה שבנס זה, אלא הוא מציגו כאילו היה אירוע טבעי. וטעמו
 ונימוקו עמו: הלא הדבר היה נחוצך לצורך לימוד התורה (כדי להקל על בני ישראל להבין היטב את הלכות
 התורה), ומכיוון שהתורה היא בעלת בית על העולם, אין פלא שהיא מסוגלת לשרד את מערכות הטבע,
 והדבר אינו מעורר התפעלות מיוחדת.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת שמיני תשל"א)

ואת אלה תשקצו מן העוף (יא,ג)

בגמרא (חולין סג) אמרו "עוף טהור נאכל במסורת... נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי",
 ומפרש ש"רבי" היינו "רבו צייד" (צייד חכם).
 ויש לפרש: "מסורת" - היא מלשון מסירה ונתינה. כל אחד חייב להיות מסור ומקושר ל"רבו צייד" - רבי
 וצדיק שעוסק ב'ציד' נשמות ישראל והצלתן מעצת היצר.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 226)

ואת השלך (יא,ז)

זה השולה דגים מן הים (רש"י)

חז"ל אמרו (חולין סג) "רבי יוחנן כי הווה חזי שלך, אמר: משפטיך תהום רבה" ("ומשפטיך אף בתהום
 רבה, שזימנת שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים, להמית המזומנים למיתה", רש"י).
 מכאן הביא אדמו"ר הזקן סימוכין לשיטת הבעל-שם-טוב שיש השגחה פרטית לא רק על המדבר אלא גם
 על החי, הצומח והדומם (כי אף שהגמרא מדברת על מין החי, אין סברא לחלק בין חי לדומם וצומח).
 זהו שרמז רש"י כאן:

"זה השולה דגים" - השלך מוציא את הדגים ואת מין החי בכלל,
 "מן הים" - מן ההעלם והסתור, הוא מגלה ומוכיח שגם בהם ישנה השגחה פרטית.

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 63)

"ואם לא עכשיו, אימתי"

הוא היה אומר: אם אין אני לי, מי לי; וכשאני לעצמי, מה אני; ואם לא עכשיו, אימתי (פרק א, משנה יד)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

אם אין אני לי – אם אין אני זוכה לעצמי, מי יזכה בשבילי. וכשאני לעצמי – ואפילו זכיתי לעצמי, מה הוא הזכות הזו, ובמה נחשב הוא, כנגד מה שאני חייב לעשות. ואם לא עכשיו – בעולם הזה. אימתי – כי אחר המוות אי-אפשר לזכות עוד. פירוש אחר: אם לא עכשיו בימי הבחירות, אימתי, שמא בימי הזקנה לא יעלה לידי.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

במשנה י"ב הזהירנו הלל לקרב גם את ה"בריות" לתורה, ובהמשך לזה באות שלוש הוראות אלה. "אם אין אני לי, מי לי" – החובה על כל אחד לעסוק בעבודה הנ"ל בעצמו. ודאי שגם בלעדיו ייעשו העניינים הצריכים להיעשות, אבל אם הוא לא ייטול חלק בזה, יאבד את הזכות. "וכשאני לעצמי, מה אני" – אם כי הוא בעצמו חייב לעסוק בזה, לא יעמיד הכול על דעתו, אלא יתייעץ עם אחרים. "ואם לא עכשיו, אימתי" – לא ידחה עבודה זו לכשיתפנה מעסקיו לאחר זמן, שהרי ייתכן שלאחר זמן יהיה כבר מאוחר מדי לעזור לזולתו.

(מהתועודות שבת קודש פרשת שמיני תשל"ז – בלתי מוגה)

יש לבאר מאמרים אלו, בדרך הצחות והרמז, בקשר לקרבן פסח. ובהקדים: אמנם בימיו של הלל לא נהגו לומר פרקי-אבות בין פסח לעצרת, כמוכנ. אבל מכיוון שהתורה נצחית היא (לרבות מנהגי-ישראל שתורה הוא), צריך לומר שמאמרו של הלל בפרק הראשון דפרקי-אבות שייך (לשבת הראשונה שלאחר) פסח.

ולפי זה: מסופר בגמרא, שבני בתירא היו מסופקים אם הפסח דוחה את השבת, והלל פסק להם שהוא דוחה את השבת, ואז מינוהו לנשיא עליהם. ומבואר במקום אחר בארוכה, שהפסח דוחה את השבת משני טעמים: א) להיות שיש בו (גם) הגדר של קרבן ציבור. ב) "זמנו קבוע" ליי"ד בניסן. והנה, מיד לאחר חג הפסח – לאחר מינויו של הלל לנשיא – לומדים את מאמרו ותורתו בקשר לקרבן פסח (שעל-ידי זה נתמנה לנשיא):

"אם אין אני לי, מי לי" – היינו שמהותו של הפסח הוא קרבן יחיד.

"וכשאני לעצמי, מה אני" – ביחד עם זה הוא זקוק לציבור (היינו, גדר של קרבן ציבור), כי באם היה רק קרבן יחיד, לא היה דוחה את השבת, והלל לא היה מקבל את הנשיאות – "מה אני". "ואם לא עכשיו, אימתי" – היינו שהפסח "זמנו קבוע", ולכן הוא דוחה את השבת.

(ליקוטי-שיחות, כרך חי, עמ' 114)

הערות ללוח פורים ולקריאת התורה

מצורפות בזה הערות קצרות לכמה עניינים שנכתבו בגיליונות האחרונים:

(א) בגיליון פורים נכתב שהשוכח 'ועל הניסים' יאמר בסוף שמונה עשרה "הרחמן ... ניסים ונפלאות...". ולכאורה, על-פי מה שכתב בסידור אדמו"ר הזקן¹ צריך לומר "ניסים" בלבד.

כמו-כן כדאי להוסיף את הנהגת הרבי למשמש בתפילין של ראש בקריאת המגילה באמירת המילה "ויקר" [כמאמר רו"ל "ויקר - אלו תפילין"], וכך כתבו הפוסקים (כמובא בנטעי גבריאל פנ"א ס"ד ובפסקי תשובות סי' תר"צ אות ו').

שם נכתב בפשטות, שאחר השקיעה קוראים את המגילה ללא ברכה [כדעת המשנה ברורה סי' תרפ"ז ס"ק ה], ובנטעי גבריאל פל"א ס"י כתב שאפשר לברך, ואולי אין פוסקים כן.

(ב) לגיליון פרשת משפטים / שקלים - דיני קריאת התורה: הנהגת הרבי לגבי אמירת הפסוקים 'שמע...'; 'אחד...'; 'גדלו...'; היא (ראה ב'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' לר"מ זליגזון עמ' 34)², שהפסוקים 'שמע' ו'אחד' נאמרו לכיוון הקהל, ואילו 'גדלו' - לכיוון ארון הקודש, וזהו כמו שכתוב בערוך השולחן סי' קל"ד ס"ד ו'וס' רפ"ב ס"א].

(ג) כשאין כהן - לכאורה יש עניין להעלות את הלוי לתורה (ולא רק שאפשר), על-פי מה שכתב אדמו"ר הזקן סימן ר"א ס"ג ש"טוב להקדים גם כן הלוי לישראל" ככל עניני הכיבודים, וראה גם המלך במסיכו ח"א עמ' רסה, שהלכה זו שייכת בכל הדברים, עיין שם.

הרב שבתי יונה פרידמן, צפת עיה"ק

1) בדיני ברכת המזון, במהדורה החדשה ח"א עמ' תרכו (כלשון הרמ"א סו"ס קפז), ולא כמ"ש בשו"ע שלו סי' קפז ס"ח (כלשון הכל בו סי' כה והב"ד ודרכי משה על הטור שם, והרמ"א סי' תרפ"ב ס"א. אלא שבכל אלו, הלשון הוא "עשה...". ולא כבמקורות הקודמים "הוא יעשה") - המערכת.

2) מה שכתבנו בזה בהערה 7, שכל הפסוקים נאמרו לכיוון ארה"ק, כך מסר לנו הרה"ח ר"ל שי' גרונה כהנהגה הקבועה. ואולי היו לפעמים שינויים בזה. את מנהג העולם שהזכרנו שם, שדווקא ב'גדלו' מחזיר הש"ץ פניו לקהל, הביא הקצות השלחן סי' כה בבדי השלחן ס"ק ו - המערכת.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שמיני

כ"ד בניסן

התועודות בבית הכנסת.⁷
מי שלא הספיק לקיים המנהג לשתות ארבע כוסות באחרון של פסח [או בארה"ק בשביעי של פסח], ישלים זאת בהתועודות שבת זו, מתוך שמחה וטוב לבב.⁸

ה'גזירה' על 'משקה'

בהתועודות שבת קודש פרשת שמיני תשכ"ג, בקשר לפסוק "יין ושכר אל תשת", השמיע הרבי שיחה בקשר להגבלות על שתיית 'משקה'. בין השאר אמר שלא יעשו עליו 'קידוש', וגם כשעושים קידוש על יין - שישתו רק 'רוב כוס', ולא את כולה

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה.¹

הפטרה: "ויוסף עוד דוד... וילך כל העם איש לביתו" (שמואל ב ו, א"ט).²

המולד: ליל שבת, שעה 7:07 ושני חלקים.

הש"ץ נוטל בידו את ספר התורה ומחזיקו בשעת ברכת החודש.⁴

מברכים החודש: "ראש חודש אייר" ביום השישי וביום השבת קודש.⁵

אין אומרים 'אב הרחמים'.

לאמירת 'אשרי' - מוסר את ספר התורה לאחר להחזיקו בישיבה, והציבור רשאי לשבת, וביהללו נוטלו שוב בידו (וכן נהג הרבי שנטל את הספר בעצמו, ואמר 'ההללו').⁶

1) ספר המנהגים, עמ' 30.

2) שם, עמ' 33.

3) אינו חייב להיות ש"ץ דשחרית או דמוסף, כ"אם הש"ץ לענין זה (בבית חיינו אמר זאת הגבאי והבעלקורא הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, ואחריו הבעלקורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה - 'למען ידעו... בניס יוולדו' עמ' 137).

4) ורק אם קשה לו להחזיקו משך זמן, יתן לאחר להחזיקו (המקורות נסמנו ב'בירור' בנושא שנדפס בהתקשרות גיליון תצו עמ' 17, עיי"ש).

5) שמו של החודש נכתב בשני יודיין - אייר, דווקא. ובפרט עלפי המבואר, שאייר הוא 'חודש שנולד בו זיוונתי עולם', הוא ראשי תיבות סוד המרכבה שלימה - אברהם, יצחק, יעקב, רחל (נחלת שבעה ס"א. מאורי אור בערכו) - אג"ק כרך טו עמ' קלו.

6) כשהרבי התפלל בש"ק לפני העמוד, היה בדרך כלל נשאר

לעמוד (לאחרי אמירת ההפטרה) ע"י הבימה, וכשהגיע ל'הללו' היה נוטל את ספר התורה ומכריז 'הללו' (לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 42). אבל בימות החול חזר הרבי לפני העמוד כדי לומר 'אשרי' ו'בא לציון' וקדיש תתקבל, ואחרים אמרו 'הללו' (הרה"ח ר' יוסף יצחק שיחי' אופן. כנראה אין הקפדה מי יאמר זאת - ראה 'התקשרות' גיליון רב"י עמ' 18, 17, לקט מנהגי ביהכ"נ ח"ב"ד בש"ק, שבו כתבו שהמגביה אומר 'הללו' והרבי מחק זאת, ובנוסף - במוסף ציין "לפני המנהג, ובמנחה העיר "לא זהו הדיוק").

7) היום-יום, ל' ניסן.

8) 'תורת מנחם - התועודות' (טז) תשט"ז ח"ב עמ' 256, (יט) תשי"ז ח"ב עמ' 354, שיחות קודש תשכ"ז ח"ב עמ' 97.

9) תוכן העניין בקצרה - ע"פ שיחות קודש תשכ"ג עמ' 282. ראה במדור 'ניצוצי רבי' בהתקשרות גיליונות יא-יב שליקט מקורות רבים בנושא זה. ומהם: סה"ש: תרפ"ב עמ' 28 וש"נ. תרצ"א עמ' 184. לקוטי שיחות כרך לא עמ' 180. אג"ק, לפי הכרכים: ז עמ' נח. טז עמ' פב. כא עמ' שפד. כב עמ' קי. שנט. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רסו. שיחות קודש: תשכ"ז עמ' 132. תשכ"ח עמ' 169. 207. 'תורת מנחם - התועודות': תשמ"ה ח"ב עמ' 741. תש"נ ח"ב עמ' 372. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנו. רסד. 'ימי מלך' ח"ג עמ' 954.

אמירת פרקי-אבות (כלשון אדמוה"ז בסידורו) באה בהמשך לתפילת מנחה, שעניינה אינו לימוד, וכלשון הידוע "אני מתפלל לדעת זה התינוק", ולכן גם היא אינה בגדר לימוד כל-כך. אך כדאי ונכון ביותר שכל אחד ואחד יקבל על עצמו, שנוסף לאמירת פרקי-אבות בכל שבת משבתות הקיץ, יוסיף וילמד בעיון משנה אחת (לכל הפחות) עם הפירושים דמפרשי המשנה, כל אחד לפי ערכו.¹⁴

יום שישי

ל' בניסן, א' דראש-חודש אייר

[רכים ממנהגי ערב ראש-חודש וראש-חודש ומקורותיהם, רוכזו בגיליונות קודמים].
בליל ראש-חודש אין מפסיקים להכריז 'יעלה ויבוא' לפני שמונה-עשרה בדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת לציבור. שחרית: 'יעלה ויבוא'. חצי הלל¹⁵. קריש תתקבל.

[ראה במכתב הרבי הנדפס בסוף התהילים: "וכמש"כ הלבוש סי' קל"ב, אשר לעולם צריכים לומר קדיש לאחר שאמרו פסוקים"] - עכ"פ צריך היה לדחות לאחריהם את הקדיש שאחרי התהילים, כמנהגנו בקדיש שאחרי שיר של יום ולדוד אורי וכו', ובפרט שבשו"ע אדמוה"ז סו"ס נד נפסק שאגדתא דר' חנניה נוספה כאן **כדי לומר את הקדיש**.

14) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 596, 664. הובא ב'שערי המועדים' ספירת-העומר, סי' לו. וראה גם 'תורת-מנחם - התוועדות' תשי"א ח"ב ס"ע 62, שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אמר לרבי ללמוד או לומר פרקי-אבות בש"ס ווילנא [כנראה רק בגלל המפרשים, כי יש כמה שינויים בנוסח אדמוה"ז בפרקי אבות שבסידור מהנוסחאות האחרים, ו"חייב אדם לומר בלשון רבו" - לקוטישיחות, כרך ו, עמ' 301, ועד"ז בשער הכולל פ"ל ס"ג. וכמדומני שלא מצאתיו לע"ע נעתק ב'ביאורים לפרקי אבות'] "אבל לא באריכות". וכן מסופר ב'שימות' חוברת קמג עמ' 10, שהורה כן כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לאדמו"ר מהוריי"צ. ושם בחוברת ה' עמ' 28 מסופר שאדמו"ר מהורש"ב היה לומד פרקי-אבות בשבתות הקיץ - לפעמים ב'וג' משניות בכל שבת, ולכן נמשך **אצלו** לימוד זה כל הקיץ (ראה 'אוצר' עמ' רמה. ועיי"ש בנושא זה ממקורות נוספים, וכן תיווך מסויים בין זה להאמור בחוברת קפב עמ' 20 שבכלל "למדו פרק" כל שבתות הקיץ).

15) ידוע מה שסיפר הרבי (שיחות-קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322, בלתי מוגה) ש"חסידים נהגו 'אריינכאפן' ולומר את הברכה בעצמם בחשאי" [ולמרות שאין לראות בזה **הוראה**, הרי כו"כ

(כבר' כוסות פסח), ובנוגע לשמחה, אפילו שמחת חתן, וכן בסתם התוועדות חסידית, אפשר לומר לא יותר מאשר ג' פעמים 'להיים', ושזה יהיה רק על כוסיות קטנות, באופן שכל ג' הפעמים יחד יכללו לא יותר מאשר רוב רביעית מצומצם'. כל זה בקשר לאלה שקודם גיל ארבעים (ובפרט לבחורים שהם עדיין קודם הנישואין, שבקשר אליהם יש טעמים נוספים מדוע עליהם להימנע משתיית 'משקה'), וגם אלו שלאחר ארבעים, שאז "משתי מעליא"¹⁰, עליהם למעט בזה, וצריכה להיות אצלם השתייה מיינה של תורה, שהיא פנימיות התורה.

"כל האמור לעיל הוא בנוגע לכל ימי השנה, הן בחול, הן בשבת והן ביום-טוב, וכן בנוגע לכל המקומות. רק בנוגע ליום אחד בשנה - פורים¹¹ - איני רוצה להתערב..."

במקום אחר¹², נדפסו שתי תשובות בעניין: בעניין ה'היתר' שנטען כאילו למשיע מותר לשתות יותר מכפי ה'גזרה':

מפיתוי היצר, כמובן, ובמילא - אין העצה לשמוע לפיתוי (שעל-ידי-זה יתגבר עוד יותר, ובמכל-שכן שלא יניח להתוועד באיזה פיתוי אחר, או גם בלא פיתוי), אלא הפכו.

ובמענה נוסף בעניין זה (הלשון אינו מדוייק):

נבהלתי לשמוע, ובצנעה - גרוע מבפרהסיא.

במנחה אין אומרים 'צדקתך'.

קוראים פרק ראשון ממסכת אבות¹³.

10) שבת קנב,א.

11) ראה ע"ז בהרחבה במדור 'ניצוצי רבי' בהתקשרות', גיליון תק"ב.

12) 'תשורה' לנישואין מוזיקנט-וולף, כפר-חב"ד, ל"ג בעומר תשס"ב, עמ' 52.

13) ראה ב'התקשרות' גיליון רעח עמ' 17 אודות חלקי-פסוקים שבפרקי-אבות, שנמסר ע"י הרב גורנר שי' שהורה הרבי שלא לאומרם עם שמות ה' כמות-שהם, על אף שכך נדפס בפרקי אבות שבסידור, וכן רגילים הכל. כן רגילים לומר את שם ה' בחצי-הפסוק "כי כל שאור..." שבסוף הברייתא דמעשה הקטורת, וכמדומה שגם באמירת הגש"פ בשבת הגדול. וראה דיון (וסתירות-לכאורה) בזה ב'התקשרות', גיליונות תשכ"ב ותשכ"ז, ועצ"ע.

בנושא אחר: צ"ע מ"ט רגילים אצלנו (כ"כ גם באוצר' עמ' רמד, וכן נהג הרבי) שא"א קדיש דרבנן אח"כ (ועד"ז אחר אמירת הגש"פ בשבת-הגדול, וקדישיתום אחר פסוקי הנשיאים

קהילה ובית־הכנסת, לעשות התוועדות, לדבר דברי תורה, לאמור 'לחיים', 'לחיים ולברכה', לברך איש את רעהו בכל הברכות הטובות, ולקבל יחד החלטות טובות בענייני תורה ומצוות, ומתוך שמחה וטוב לב, התוועדות של שמחה, וכפסק־דין הרמ"א 'וטוב לב משה תמיד'.

"וכדאי לקשר את ההתוועדות והשיעור־יתורה ברבים (בימי החול) גם עם נתינת הצדקה, שיש לה סגולה מיוחדת, ש'גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה'¹⁶."

* צוואת ר' יהודה החסיד שלא ליטול ציפורניים בראש־חודש¹⁷.

* מי שטרם בירך את 'ברכת האילנות', יודרו לברכה היום¹⁸.

16 משיחת ש"פ קורח, אדר"ח תמוז תש"נ סי"ג - סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 539, ובלה"ק 'התוועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 383. לע"ע לא מצאתי במקום נוסף בדברי הרבי על הוספה בצדקה בר"ח עצמו. בס' מנהגי ר"ח־חב"ד עמ' עז בשוה"ג ציין בזה לשיחת ש"פ משפטים תש"נ, ולא מצאתי שם. וראה כף־החיים ס' תיט סוס"ק ז.

17 קצות־השולחן ס' עג בבדי־השולחן ס"ק ד, צוואת ריה"ח אות מח. וראה בס' מנהגי ר"ח־חב"ד פי"א הע' 2, ובס' קיצור הלכות משו"ע אדמוה"ז ב'מילואים לסי' רס"ד (עמ' נד).

18 כיוון שהרבי (ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א ס' קיד) דייק מלשון 'סדר ברכת הנהנין' לאדה"ז (פי"ג סי"ד) שרק בימי ניסן יכולים לברך.

שיר־של־יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. הוצאת ס"ת. קוראים לארבעה עולים בפרשת התמיד וקרננות שבת וראש־חודש בפרשת פינחס. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון (הש"ץ אינו מסיימו בקול רם). יהללו. הכנסת ספר־תורה. חליצת תפילין דרש". הנחת תפילין דרבננותם. אמירת ג' פרשיות דקריאת־שמע, ופרשיות 'קדש' 'והיה כי יביאך'. שש זכירות. חליצתן. אמירת איזה מזמור (עכ"פ הש"ץ יסיימו בקול), קדיש. תפילת מוסף.

* "דבר נכון ביותר, שבכל ראש־חודש (מדי חודש בחדשו) יתאספו יהודים יחד בכל מקום ומקום, בכל

דברים סיפר הרבי באופן כזה כדי שחסידי יאמצו זאת, ובפרט כאן שלא ידוע כלל על מנהג כזה בעבר בין חסידים]. כן הובא בזה שהמברך בעצמו לא יענה אמן אחר ברכת הש"ץ לפני התחלת ההלל (ע"פ שו"ע אדמו"ר הזקן ס' נט סו"ס ד), עיי"ש. אמנם במראות־קודש מקריאת המגילה מכמה שנים ברור שהרבי היה מברך בעצמו וממתין לענות אמן על ברכת הקורא לפני התחלת הקריאה (וזה כדעת הגהת יש נוהלין שהביא הברכייוסף סו"ס רצה, וכ"כ העולת שבת ס' רעג - ראה הדעות בזה בשו"ת יחוה־דעת ח"ו ס' כה, ובמילואים ל'סדור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' תשל ציין גם לקצות־השולחן ס' לו בבדה"ש ס"ק כג. ומעשה רב. והסברא לכאורה היא, כיוון שבעניינתו זו הוא מאמת גם את ברכת־שלו) וא"כ גם כשכמה אנשים עושים קידוש, ושמע אחד מהם את חבירו שסיים את הברכה לפני שתיי־שלו, יענה אמן. גם הרב אליהו שיחי' לנדא מסר בשם אביו הרב יעקב ז"ל שבמצבים כיו"ב בבית רבינו ברוסטוב בשעתו נהגו בני־הבית לענות אמן. וע"ע.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי'
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש